

Konec jedné éry: finské prezidentské volby 2012

The End of an Era: The 2012 Presidential Election in Finland

Vlastimil Havlík* (havlik@fss.muni.cz)

Abstract

The 2012 presidential election in Finland ended up the era of social democratic presidents in Finland which beginning dates back to 1982 when Mannu Koivistu took over the presidential function from the long-serving legend of Finnish politics Urho Kekkonen. The victory of Sauli Niinistö, who beat his challenger Pekka Haavisto from the Green League by a record margin, confirmed the position of the conservative party as the strongest party player in Finland. The humiliating defeat of the former prime minister Paavo Lipponen showed that the Finnish social democracy might face serious challenges in the future. The article presents a description of the results of the elections with specific attention paid to the electoral campaign, geographic distribution of votes and interpretation of the support of individual candidates. The paper also examines the amendment to the constitution which came into force in March 2012 and introduced a further weakening of the position of the head of the state in the political system of Finland.

Keywords

Finland, elections, president, Sauli Niinistö, Pekka Haavisto

Note

Text byl zpracován v rámci projektu specifického výzkumu Katedry politologie FSS MU „Proměny politického a společenského pluralismu v moderní Evropě II“ (kód MUNI/A/800/2011).

* Autor působí jako odborný asistent na Katedře politologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity

Úvod

Výsledek finských prezidentských voleb, které se konaly na přelomu ledna a února 2012, je možno označit za historický. Vítězství kandidáta konzervativní Národní koaliční strany (*Kansallinen Kokoomus*, KOK) Sauliho Niinistöho přerušilo třicet let trvající úřadování sociálnědemokratických hlav státu. Niinistö, který vystřídal ve funkci Tarju Halonen, se stal prvním prezidentem KOK po více než padesáti letech (v roce 1956 vypršel mandát bývalému předsedovi KOK a jedné z nejvýraznějších postav moderní finské politiky Juhovi Kustovi Paasikivimu). Přestože nakonec ve volbách nezmohl, zlomovým se stal rovněž výsledek druhého v pořadí, Pekky Haavista, kandidáta Zelené ligy (*Vihreät – De Gröna*, VIHR), která nikdy v parlamentních volbách nezískala více než 8,5 % hlasů. Navíc vůbec poprvé v historii postoupil kandidát VIHR do druhého kola voleb. Naopak zklamáním skončily volby pro předsedu Pravých Finů (*Perussuomalaiset*, PS) Tima Soiniho, v předchozích parlamentních volbách vůbec nejúspěšnějšího kandidáta co do počtu hlasů¹, a také pro bývalého předsedu vlády a kandidáta Sociálně demokratické strany (*Suomen Sosialidemokraattinen Puolue*, SDP) Paava Lipponena.

Přestože lze výsledek voleb označit v mnoha ohledech za výjimečný, i vzhledem k dalšími ústavnímu omezení finského prezidenta, které vešlo v účinnost společně s Niinistöovým nástupem do úřadu (viz níže), nelze očekávat, že by změna na postu hlavy státu přinesla v dalších letech zásadní proměnu ve fungování finské politiky.

Pozice prezidenta v politickém systému Finska a podoba volebního systému

Finsko bývalo tradičně řazeno k semiprezidentským politickým režimům (Arter 1985, Duverger 1980, Sartori 2011). Ústava z roku 1919 ve své stručnosti ponechávala hlavě státu poměrně dost prostoru jak v rovině zahraničněpolitické, tak v rovině domácí politiky. V kontextu studené války a fragmentovaného stranického systému učinilo extenzivní využívání pravomocí již zmíněného Paasikiviho, ale především Urho Kekkonena (v prezidentském úřadu v letech 1956–1982) jednou z nejsilnějších hlav státu v demokratické Evropě (Arter 1999a, Arter 1999b, Nousiainen online). Od 80. let 20. století ale prošel finský ústavně-politický systém řadou změn, které oslabily pozici prezidenta a posunuly Finsko k parlamentní demokracii (vyvrcholením bylo přijetí nové ústavy účinné od března 2000). Paradoxně byla přijata i změna způsobu volby prezidenta, kdy nepřímou volbu pomocí kolegia elektorů vystřídala volba přímá (první přímé prezidentské volby se konaly v roce 1994 – Nousiainen 2001, Paloheimo 2003). Finsko je tak zajímavým případem posílení legitimacy prezidenta prostřednictvím přímé volby a současného formálního i faktického oslabení role hlavy státu v každodenní politice.

Poslední úprava postavení prezidenta vešla v účinnost k 1. březnu 2012. Jejím obsahem bylo mimo jiné další oslabení kompetencí prezidenta a naopak posílení pozice předsedy vlády, a to zejména v oblasti reprezentace Finska v Evropské unii – nově zastupuje zemi v Evropské radě a na dalších jednání vyžadujících přítomnost vrcholného představitele státu předseda vlády (nové znění článku 66 Ústavy Finska). Zároveň bylo odňata (v reálu bez většího významu) pravomoc prezidenta předkládat vládní návrhy zákonů parlamentu. Nově náleží tato pravomoc samotné vládě (Ministry of Justice, Finland 2012). Ve prospěch vlády byly omezeny také některé kreační pravomoci prezidenta (čl. 126 Ústavy). Posíleny byly rovněž prvky přímé demokracie, kdy dle nového znění čl. 53 ústavy může alespoň 50 tisíc voličů iniciovat návrh zákona (Ministry of Justice, Finland 2011).

První přímé prezidentské volby se konaly ve Finsku až v roce 1994. Volby probíhají na základě dvoukolového volebního systému s uzavřeným druhým kolem. V prvním kole je hlavou státu zvolen kandidát, kterému se podaří získat více než 50 % hlasů. Doposud bylo vždy nutné konat druhé kolo. Do toho postupují pouze dva nejúspěšnější kandidáti. Ten z nich, který získá ve druhém kole více hlasů, se stává prezidentem. Hlava státu je volena na šest let, přičemž bezprostřední znovuzvolení je možné pouze jednou (*Election Act*).

Právo volit náleží každému finskému občanovi, který dosáhl nejpozději v den konání prvního kola voleb 18 let. Volič si může vybrat, zda bude hlasovat v předstihu, nebo až v den voleb. Pro hlasování

¹Ve Finsku se používá v parlamentních volbách kvazilistinný volební systém, kdy voliči hlasují přímo pro kandidáty jednotlivých politických stran.

v předstihu je zřízeno v každé obci alespoň jedno volební místo, o jehož umístění rozhoduje obecní samospráva (zpravidla jsou tato místa v supermarketech, školách nebo na poštách). Za volební místo se dle zákona o volbách považují rovněž nemocnice, ústavy sociální péče s nepřetržitým provozem, věznice a finské lodě v době konání volby v předstihu plující v zahraničí (ovšem platí pouze pro členy posádek). Finští voliči přitom mohou v případě hlasování v předstihu odevzdat svůj hlas na kterémkoli volebním místě bez ohledu na místo bydliště. Vedle toho finští občané v zahraničí mohou hlasovat v předstihu na zastupitelských úřadech. Hlasování v předstihu je zahájeno jedenáctý den před konáním samotných voleb a končí v případě zastupitelských úřadů osm dní, v případě „domácí“ volebních míst pět dní před termínem voleb. Na lodích plujících v zahraničí může být hlasování v předstihu zahájeno již 18 dní před termínem voleb (s výjimkou druhého kola voleb prezidentských – *Election Act*).

Druhou možností, jak odevzdat hlas, je volit až v den voleb. V případě tohoto způsobu hlasování musí volič odevzdat svůj hlas výhradně ve volební místnosti v místě jeho bydliště. Jako termín prvního kola voleb určuje volební zákon třetí lednovou neděli v šestém roce po inauguraci předchozí hlavy státu. Druhé kolo voleb se má konat druhou neděli následující po prvním kole voleb (*Election Act*).

Kandidáty na prezidenta může navrhnout buď politická strana, která získala na základě výsledku předchozích voleb zastoupení v parlamentu (*Eduskunta*) nebo volební sdružení nejméně dvaceti tisíci oprávněných voličů (každý volič smí být podepsat petici pouze jediného volebního sdružení). Politická strana nebo volební sdružení jsou oprávněny navrhnout pouze jednoho kandidáta. Dle ústavy může být prezidentem pouze rodilý Fin, ústava ani volební zákon žádná další omezení nestanoví (Ministry of Justice, Finland 2011, *Election Act*).

Přehled kandidátů a průběh volební kampaně

Na prezidentský post se ucházelo osm, tentokrát výhradně politickými stranami nominovaných kandidátů. Ve všech případech se jednalo o zkušené politiky, v minulosti působící jak ve vrcholných stranických funkcích, tak v nejvyšších státních orgánech včetně vládních postů. Kandidátem Levicové aliance (*Vasemmistoliiitto*, VAS) byl její předseda a ministr kultury a sportu v Katainenově vládě Paavo Arhinmäki. Švédská lidová strana ve Finsku (*Svenska folkpartiet i Finland*, SFP) navrhla Evu Biaudet, ombudsmanku pro menšiny a bývalou poslankyni a ministryni pro zdravotnické a sociální služby. Křesťanští demokraté (*Kristillisdemokratit*, KD) se rozhodli navrhnout europoslankyni a bývalou úspěšnou závodní chodkyni Sari Essayah. Pekku Haavista, svého bývalého předsedu, vůbec prvního evropského „zeleného“ ministra a vyslance OSN a EU v řadě mezinárodních misí, navrhla VIHR. Bývalý dlouholetý poslanec a v letech 1995–2003 předseda vlády Paavo Lipponen se stal kandidátem sociální demokracie (*Sosiaalidemokraattinen Puolue*, SDP). Národní koaliční strana (*Kansallinen Kokoomus*, KOK) kandidovala svého bývalého předsedu, někdejšího ministra financí, předsedu finského fotbalového svazu a neúspěšného prezidentského kandidáta z roku 2006 Sauliho Niinistöho. Kandidátem Pravých Finů (*Perussuomalaiset*, PS) se stal jejich předseda a poslanec Timo Soini. Strana Finský střed (*Suomen Keskusta*, KESK) nominovala do prezidentských voleb veterána finské politiky Paava Väyrynen, zasedajícího v parlamentních lavicích již od roku 1970 (v letech 1995–2007 byl také poslancem Evropského parlamentu). Kromě toho, že Väyrynen zastával během své politické kariéry různé misterské posty, v letech 1988 a 1994 se neúspěšně ucházel o prezidentský úřad.

Volební kampaň byla komentátory označována jako umírněná, oproti předchozím prezidentským kampaním postrádající tradiční poměrně výrazné rozpory mezi pravicovými a levicovými kandidáty, byť např. Haavisto a Arhinmäki v kampani poukazovali více než ostatní na rostoucí sociální ekonomickou nerovnost ve Finsku a Niinistö upozorňoval na potřebu vyrovnaného rozpočtu (*EDITORIAL: Haavisto success deliver liberal backlash to last year's Finns Party seismic shock, Eight possible Finlands, Presidential election approaching*). Největší rozdíly mezi kandidáty bylo možné nalézt v pohledu na evropskou integraci, bezpečnostní politiku (zejména otázku případného členství Finska v Severoatlantické alianci) či na ústavní novelu dále oslabující pozici prezidenta (viz výše). Na rozdíl od ostatních kandidátů se Soini s Väyrynenem skepticky vyjadřovali k budoucnosti eurozóny, přičemž rozpory mezi kandidáty vzbudilo i zářijové rozhodnutí parlamentu schvalující navýšení prostředků Evropského nástroje finanční stability, byť v případě Finska podmíněné budoucími zvláštními zárukami ze strany

Řecka (pouze Lipponen a Biaudet se stavěli k navýšení pozitivně a zmiňovali potřebu Finska být plně zapojen v evropské integraci – *Finland must be part of EU financial mechanism, Lipponen urges, Presidential election approaching*). Žádný z kandidátů se nevyslovil pro členství Finska v NATO, nicméně Haavisto a Niinistö tuto možnost do budoucna nevyloučili. Naopak Arhinmäki, Soini a Väyrynen se postavili zcela jasně proti vstupu země do Aliance (*Nato membership can't be ruled out, says Niinistö, Väyrynen says Niinistö wants Finland to join Nato, Presidential race: Haavisto rejects Arhinmäki innuendo over NATO stance*). Z kandidátů jediný Soini se výrazněji vymezil proti pokračujícímu oslabování ústavního postavení prezidenta a prohlásil, že v případě svého zvolení by se snažil v některých otázkách jednat nezávisle na dalších aktérech.

Prvky negativní kampaně se objevovaly spíše výjimečně. Mediální pozornost si vysloužil výrok Paava Väyrynen o tom, že „každá domácnost potřebuje pána a paní“, který byla dán do souvislosti s registrovaným partnerstvím Pekky Haavisto, byť Väyrynen odmítl, že tímto výrokiem útočil na kandidáta zelených (*HBL: Paavo Väyrynen accused of pandering to homophobes*).

Výsledky voleb

Výsledky prvního kola voleb, které se konalo 22. ledna 2012 (nicméně přibližně třetina voličů odevzdala své hlasy v předstihu), potvrdilo dlouhodobé průzkumy veřejného mínění, které favorizovaly Niinistöho. Kandidát KOK obdržel téměř 37 % hlasů a postoupil s největším náskokem v dosavadní historii přímých prezidentských voleb ve Finsku. Druhým postupujícím se s necelými 19 % hlasů stal Pekka Haavisto, který jen těsně předčil Paava Väyrynen (17,5 %). Žádný další kandidát nepřekročil hranici 10 % hlasů (nejblíže jí byl s 9,4 % hlasů Timo Soini) – viz tabulka 1.

Geografické rozložení volební podpory neúspěšnějších kandidátů vytyčilo zřetelnou hranici mezi spíše městským jihem a venkovským severem. Jádro podpory obou postupujících kandidátů se nacházelo na jihu země (zejména Helsinky a obvod Uusimaa), naopak ve střední a severní, spíše rurální a řídko obydlené části Finska zaznamenali nejlepší výsledky Väyrynen a Soini. Volební podpora ostatních kandidátů byla z geografického hlediska vyrovnaná. Samozřejmě výjimku představovala kandidátka Švédské lidové strany ve Finsku Eva Biaudet, jejíž volební podpora se koncentrovala do volebního obvodu Vaasa (a také Uusimaa) a především na Ålandské ostrovy, kde žije početná švédská menšina.

Tabulka 1: Výsledky prvního kola voleb (Statistics Finland)

Volební obvod	Niinistö		Haavisto		Väyrynen		Soini		Lipponen		Arhinmäki		Biaudet		Sari Essayah	
	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)
Helsinki	132 710	37,2	123 348	34,5	22 277	6,2	21 006	5,9	20 798	5,8	20 554	5,8	10 242	2,9	6 184	1,7
Uusimaa	229 647	43,2	116 105	21,9	50 196	9,5	43 493	8,2	33 864	6,4	24 483	4,6	22 755	4,3	10 579	2,0
Varsinais-Suomi	113 573	42,0	50 376	18,6	34 007	12,6	24 067	8,9	17 459	6,5	16 860	6,2	8 043	3,0	6 030	2,2
Satakunta	50 458	38,6	15 286	11,7	23 077	17,7	16 090	12,3	10 318	7,9	10 362	7,9	1 108	0,8	3 936	3,0
Häme	89 271	41,8	35 834	16,8	30 971	14,5	22 882	10,7	15 318	7,2	11 555	5,4	2 055	1,0	5 596	2,6
Pirkanmaa	113 201	39,8	56 670	19,9	36 262	12,8	29 585	10,4	19 273	6,8	18 220	6,4	2 922	1,0	8 069	2,8
Kymi	73 158	41,1	28 457	16,0	28 349	15,9	21 342	12,0	13 450	7,6	6 924	3,9	1 692	1,0	4 577	2,6
Jižní Savo	33 932	38,9	11 561	13,2	20 278	23,2	8 387	9,6	6 848	7,8	2 850	3,3	623	0,7	2 805	3,2
Severní Savo	46 584	34,0	20 847	15,2	31 991	23,4	15 644	11,4	8 369	6,1	7 783	5,7	1 151	0,8	4 545	3,3
Severní Karélie	28 177	31,6	13 716	15,4	21 241	23,8	11 064	12,4	7 325	8,2	4 173	4,7	724	0,8	2 874	3,2
Vaasa	75 033	29,9	20 820	8,3	66 450	26,5	23 425	9,3	25 021	10,0	8 902	3,5	22 738	9,1	8 376	3,3
Střední Finsko	47 248	30,4	31 392	20,2	34 299	22,1	16 106	10,4	9 587	6,2	9 847	6,3	1 278	0,8	5 574	3,6
Oulu	70 931	27,5	37 035	14,3	90 914	35,2	25 113	9,7	10 017	3,9	17 222	6,7	1 972	0,8	4 967	1,9
Lapland	24 734	23,3	11 894	11,2	45 665	43,0	9 266	8,7	4 511	4,3	7 749	7,3	768	0,7	1 544	1,5
Åland	2 597	21,7	934	7,8	578	4,8	101	0,8	2 953	24,7	179	1,5	4 527	37,9	88	0,7
Celkem	1 131 254	37,0	574 275	18,8	536 555	17,5	287 571	9,4	205 111	6,7	167 663	5,5	82 598	2,7	75 744	2,5

Zajímavý pohled volební výsledky nabízí srovnání prvního kola prezidentských voleb a posledních parlamentních voleb, které se konaly v roce 2011 (podrobně k výsledkům voleb Raunio 2011, viz také tabulku 2). Zatímco Niinistöho volební zisk byl téměř dvojnásobný ve srovnání s výsledky konzervativní

strany a Haavisto získal dokonce dva a půl krát větší podíl hlasů, než měla strana zelených v parlamentních volbách v roce 2011, zklamáním skončily volby pro kandidáty PS a SDP, kteří výrazně ztratili ve srovnání s výsledkem „své“ strany v předchozích volbách do Eduskunty. Relativně nízký Soiniho výsledek lze částečně přičíst kandidatuře euroskeptika Väyrynena, symbolu „starého“ Agrárního svazu a protikladu modernizačních tendencí a snahám KESK se voličsky zakotvit i v městském prostředí. Na Lipponenově špatném výsledku měla podíl i nevýrazná volební kampaň, skutečnost, že se za kandidáta sociální demokracie (!) nepostavily odborové svazy, ale také to, že Lipponen se ve svých 70 letech stal spíše symbolem úspěšné minulosti, než nadějí do budoucna (*Lipponen and SDP offered nothing new*).

Tabulka 2: Srovnání výsledků prvního kola prezidentských voleb v roce 2012 a parlamentních voleb v roce 2011 (Statistics Finland)

	Podpora prezidentského kandidáta v roce 2012 (%)	Podpora kandidátovy strany 2011 v roce (%)	Rozdíl (p. b.)
Niinistö/KOK	37,0	20,4	16,6
Haavisto/VIHR	18,8	7,3	11,5
Väyrynen/KESK	17,5	15,8	1,8
Soini/PS	9,4	19,1	−9,7
Lipponen/SDP	6,7	19,1	−12,4
Arhinmäki/VAS	5,5	8,1	−2,7
Biaudet/SFP	2,7	4,3	−1,6
Essayah/KD	2,5	4,0	−1,6

Před druhým kolem voleb podpořili z nepostoupivších kandidátů Niinistöho Essayah a (po jistém váhání) také Soini. Pro Haavista se vyslovili Arhinmäki, Biaudet a Lipponen. Väyrynen otevřeně nepodpořil ani jednoho z kandidátů (*Haavisto-Niinistö 3-2: Pudonneista vain Väyrynen panttaa kantaansa*). Bylo to poprvé v historii přímých prezidentských voleb ve Finsku, co proti sobě nestáli kandidáti s výrazně odlišnými postoji k socioekonomickým otázkám, byť v diskusích týkajících se ekonomických otázek kladl Niinistö např. větší důraz na růst a omezení státního dluhu, zatím co Haavisto poukazyval na ekologickou udržitelnost růstu a případnou rostoucí socioekonomickou nerovnost ve společnosti. Naopak oba kandidáti si byli v řadě ohledů názorově blízcí. Oba byli chápáni jako spíše městští, „buržoazní“ kandidáti s proevropskými postoji a s podobným postojem k mezinárodně-bezpečnostním otázkám. Vzhledem k tomu, že Niinistö patří k centristickému křídlu v KOK a ani Haavista nelze označit jako zeleného radikála, druhé kolo nebylo ani střetem vyhraněných konzervativních a liberálních hodnot. Do popředí vystoupily osobnostní charakteristiky obou kandidátů (*A president of all the people, Niinistö received a very strong mandate from the people*). Pro podstatnou část voličů se např. jako problematické ukázala Haavistova homosexualita a jeho soužití v registrovaném partnerství. Podle průzkumu pro deník Helsingin Sanomat bylo pro třetinu Niinistöho voličů rozhodujícím faktorem rozhodování Haavistova homosexualita (*Poll: Haavisto's homosexuality caused many voters to support Niinistö*).

Výsledek druhého kola, které se konalo 5. února 2012, nepřineslo překvapení. Jednoznačným vítězem voleb se stal Sauli Niinistö se ziskem 62,6 % hlasů. Niinistöho náskok na Haavista (více než 25 procentních bodů) byl vůbec největší v dosavadní historii přímých prezidentských voleb ve Finsku. Kandidát KOK dokázal svého rivala porazit ve všech volebních obvodech s výjimkou Ålandských ostrovů. Jedinou obcí mimo Ålandské souostroví, kde dokázal Haavisto Niinistöho porazit, byla obec Kolari v západním Laponsku. V prvním kole zde výrazným rozdílem zvítězil Väyrynen, ale především zde vůbec nejvyšší podíl hlasů (16,2 %) obdržel kandidát VAS Arhinmäki. Výrazně nadprůměrného výsledku dosáhl kandidát VIHR v Helsinkách (viz tabulku 3). Nadprůměrné volební podpory se mohla Haavisto těšit v obvodu Uusimaa a ve středním Finsku. Spíše městský charakter voličské Haavistovy voličské základny potvrdily nadprůměrné volební výsledky ve větších městech jako Jyväskylä, Tampere nebo Turku.

Tabulka 3: Výsledky druhého kola voleb (Statistics Finland)

	Niinistö		Haavisto	
	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)
Helsinki	174 374	50,1	173 635	49,9
Uusimaa	318 229	62,2	193 707	37,8
Varsinais-Suomi	162 931	62,7	96 760	37,3
Satakunta	82 601	67,8	39 207	32,2
Häme	133 309	65,5	70 264	34,5
Pirkanmaa	170 150	62,6	101 443	37,4
Kymi	111 735	66,9	55 283	33,1
Jižní Savo	56 424	69,1	25 228	30,9
Severní Savo	79 430	63,7	45 206	36,3
Severní Karélie	52 579	63,5	30 242	36,5
Vaasa	165 107	72,3	63 263	27,7
Střední Finsko	82 661	57,8	60 367	42,2
Oulu	151 087	64,9	81 588	35,1
Lapland	56 984	62,5	34 156	37,5
Åland	4 727	40,0	7 076	60,0
Celkem	1 802 328	62,6	1 077 425	37,4

Volební účast dosáhla 66 %, což bylo nejméně v historii druhého kola prezidentských voleb. Nejvyšší volební účast byla zaznamenána v městských volebních obvodech na jihu Finska (Helsinki, Uusimaa), naopak periferní oblasti severního Finska (např. Laponsko nebo severní Karélie) se vyznačovaly nižší účastí, zřejmě související s tím, že do druhého kola nepostoupili kandidáti stran tradičně silných v těchto regionech (Soini a Väyrynen), ale také extrémně nízkou teplotou, která dosahovala v některých oblastech až 35 stupňů pod nulou. Vůbec nejnižší účast byla na Ålandských ostrovech, kde získala v prvním kole téměř 40 % podporu kandidátka SFP Biaudet.

Sauli Niinistö se ujal prezidentské funkce 1. března 2012. Ve svém inauguračním projevu poděkoval odcházející prezidentce Halonen, vyjádřil se aktuálním problémům a naznačil, jakým způsobem se bude snažit vykonávat svoji funkci. Nebylo překvapením, že se Niinistö přihlásil k hodnotám sociálního státu, na druhou stranu varoval před zadlužováním země a zdůraznil odpovědnost každého jedince v cestě za (nejen) ekonomickým růstem Finska. Jako klíčové hodnoty zmínil spravedlnost, udržitelný rozvoj, demokracii, lidská práva a právní stát. V kontextu zahraniční politiky zdůraznil nutnost kontinuity, přičemž specifickou pozornost věnoval Niinistö severské spolupráci (včetně kooperace s Pobaltskými státy). Ocenil členství země v Evropské unii a podpořil další rozvoj Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (*Inauguration speech by President of the Republic Sauli Niinistö on 1 March 2012*). Během prvních dnů v úřadu se nový prezident setkal ministrem zahraničí Erkki Tuomiojou (SDP), předsedou a místopředsedou parlamentního výboru pro zahraniční věci Timem Soinim a Pertti Salolainem (KOK) a také předsedou vlády Jyrkim Katainenem (KOK), tedy s politiky, se kterými v příštích letech bude vzhledem ke svým kompetencím spolupracovat nejčastěji.

Závěr

Finské prezidentské volby se v roce 2012 vyznačovaly ve srovnání s předchozími prezidentskými duely několika specifiky. Poprvé po více než půl století se podařilo zvítězit ve volbách kandidátovi konzervativní strany, navíc historicky nejvyšším rozdílem. Poprvé v historii postoupil do druhého kola

voleb kandidát zelené strany. Obě kola voleb se uskutečnila za rekordně nízké volební účasti, přičemž nízkou účast ve druhém kole voleb ovlivnil neúspěch kandidátů PS a KESK v prvním kole voleb – severní oblasti Finska, kde obě strany mívají tradičně silné voličské zázemí, vykazovala podprůměrnou volební účast.

Názorová blízkost obou postoupivších kandidátů (ale vlastně do jisté míry všech uchazečů o post prezidenta) zajistila nepřiliš vysokou konfrontačnost volební kampaně. Niinistö představuje spíše centristického kandidáta, i proto nelze očekávat přílišnou změnu oproti odcházející prezidentce, sociální demokratce Tarje Halonen. Ostatně novela Ústavy, která nabyla účinnosti společně s nástupem Niinistöho do funkce, navázala na ústavní vývoj Finska v posledních třech dekadách a nadále oslabila pozici prezidenta a dává mu ještě méně prostoru zasahovat do každodenní politiky, než tomu bylo doposud, a to především v oblasti týkající se vztahu Finska k evropské integraci.

Do budoucna bude zajímavé sledovat, jak se odrazí, či co naznačily výsledky prezidentských voleb vzhledem k podobě finského systému politických stran. Oproti očekáváním zůstal volební výsledek Tima Soiniho, jemuž výrazně konkuroval reprezentant tradicionalistického křídla v KES Väyrynen. Ten dosáhl solidního výsledku, který naznačuje, že to správnou cestou pro KESK by nemusela být snaha za každou cenu se modernizovat a (doposud neúspěšné) pokusy proniknout do finských měst. Jako zajímavé se naopak jeví možnost vrátit se ke kořenům a pokusit se mobilizovat své tradiční voliče, a to např. pomocí posíleného euroskeptického apelu.

Niinistöho výsledek a především propad Lipponena potvrdily výsledky posledních parlamentních voleb: oslabení pozice sociální demokracie a naopak postavení konzervativců jako volebně nejsilnější finské politické strany. Haavistův výsledek vyvolal nadšení u příznivců zelených, nicméně je třeba mít na paměti, že Haavisto nestavěl svoji kandidaturu na tématech dlouhodobě prosazovaných zelenými a své stranictví stavěl spíše do pozadí. Lakmusovým papírkem pro se pro finské politické strany stanou komunální volby, které se budou konat na konci října 2012.

Seznam použitých zkratek

KD	Křesťanští demokraté
KESK	Strana středu
KOK	Národní koaliční strana
PS	Praví Finové
SFP	Švédská lidová strana
SDP	Sociální demokracie
VAS	Levicová aliance
VIHR	Zelení

Seznam použité literatury

- A president of all the people.* [on-line]. Dostupné na <http://www.hs.fi/english/article/PRESIDENTIAL+ELECTION+-+COMMENTARY+%E2%80%9CA+president+of+all+the+people%E2%80%9D/1135270343496>.
- ARTER, D. 1985. Government in Finland: A 'Semi-Presidential System'? *Parliamentary Affairs*. Roč. 38, č. 4, s. 472–495.
- ARTER, D. (1999a): Finland. In ELGIE, R. *Semi-presidentialism in Europe*. Oxford: Oxford University Press, s. 48–66.
- ARTER, D. (1999b): *Scandinavian Politics Today*. Manchester: Manchester University Press.
- DUVERGER, M. 1980. A New Political System Model: A Semi-Presidential Government. *European Journal of Political Research*. Roč. 8, č. 3, s. 165–187.
- EDITORIAL: *Haavisto success deliver liberal backlash to last year's Finns Party seismic shock.* [on-line]. Dostupné na <http://www.hs.fi/english/article/>

Presidential+Election+EDITORIAL+Haavisto+success+delivers+liberal+backlash+to+last+years+Finns+Party+seismic+shock+/1135270254736.

Eight possible Finlands. [on-line]. Dostupné na

<http://www.helsinkitimes.fi/news/index.php/finland/finland-news/politics/950-eight-possible-finlands>.

Election Act. 714/1998. [on-line]. Dostupné na

<http://www.finlex.fi/pdf/saadkaan/E9980714.PDF>.

Finland must be part of EU financial mechanism, Lipponen urges. [on-line]. Dostupné na

<http://www.helsinkitimes.fi/news/index.php/finland/finland-news/politics/870-finland-must-be-part-of-eu-financial-stability-mechanism-lipponen-urges>.

Haavisto-Niinistö 3-2: Pudonneista vain Väyrynen panttaa kantaansa. [on-line]. Dostupné na

<http://www.demari.fi/politiikka/uutiset/5116-haavisto-niinisto-3-2-pudonneista-vain-vayrynen-panttaa-kantaansa>.

HBL: Paavo Väyrynen accused of pandering to homophobes. [on-line]. Dostupné na

<http://www.helsinkitimes.fi/news/index.php/finland/finland-news/politics/1062-hbl-paavo-vaeyrynen-accused-of-pandering-to-homophobes>.

Inauguration speech by President of the Republic Sauli Niinistö on 1 March 2012. [on-line]. Dostupné na

<http://valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/puheet/puhe/sv.jsp?oid=352115>.

Lipponen and SDP offered nothing new. [on-line]. Dostupné na

<http://www.hs.fi/english/article/Presidential+Election+NEWS+ANALYSIS+Lipponen+and+SDP+offered+nothing+new/1135270255956>.

Ministry of Justice, Finland 2011. *The Constitution of Finland.* [on-line]. Dostupné na

<http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>.

Ministry of Justice, Finland 2012. *Amendments to the Constitution enter into force in the beginning of March.*

[on-line]. Dostupné na <http://www.om.fi/en/Etusivu/Ajankohtaista/Uutiset/Uutisarkisto/Uutiset2012/1324022393587>.

Nato membership can't be ruled out, says Niinistö. [on-line]. Dostupné na

<http://www.helsinkitimes.fi/news/index.php/finland/finland-news/politics/638-nato-membership-cant-be-ruled-out-says-niinistoe>.

Niinistö received a very strong mandate from the people. [on-line]. Dostupné na

<http://www.hs.fi/english/article/PRESIDENTIAL+ELECTION++EDITORIAL+Niinist%C3%B6+received+a+very+strong+mandate+from+the+people/1135270351652>.

NOUSIAINEN, J. *The Finnish System of Government: From a Mixed Constitution to Parliamentarism.* [on-line].

Dostupné na http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURIpptype=BlobServer&SSURIcontainer=Default&SSURIsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=Nousiainen_en.pdf&SSURIsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1243790092781&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf.

NOUSIAINEN, J. 2001. From Semi-presidentialism to Parliamentary Governemnt: Political and

Constitutional Developments in Finland. *Scandinavian Political Studies*. Roč. 24, č. 2, s. 95–109.

PALOHEIMO, H. 2003. The Rising Power of the Prime Minister in Finland. *Scandinavian Political Studies*. Roč. 26, č. 3, s. 219–243.

Poll. *Haavisto's homosexuality caused many voters to support Niinistö*. [on-line]. Dostupné na <http://www.hs.fi/english/article/Poll+Haavisto%E2%80%99s+homosexuality+caused+many+voters+to+support+Niinist%C3%B6/1329103572110>.

Presidential election approaching. [on-line]. Dostupné na <http://www.helsinkitimes.fi/news/index.php/columns/columns/mp-talk/514-presidential-election-approaching>.

Presidential race. *Haavisto rejects Arhinmäki innuendo over NATO stance*. [on-line]. Dostupné na <http://www.hs.fi/english/article/Presidential+race+Haavisto+rejects+Arhinm%C3%A4ki+innuendo+over+NATO+stance/1135269939475>.

RAUNIO, T. 2011. *Europe and the Finnish Parliamentary Elections of April 17*. [on-line]. Dostupné na <http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/epern-election-briefing-63.pdf>.

SARTORI, G. 2011. *Srovnávací ústavní inženýrství: Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2. vydání.

Statistics Finland. [on-line]. Dostupné na <http://tilastokeskus.fi>.

The Constitution of Finland. [on-line]. Dostupné na <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>.

Väyrynen says Niinistö wants Finland to join Nato. [on-line]. Dostupné na <http://www.helsinkitimes.fi/htimes2/domestic-news/politics/17135-vaeyrynen-says-niinistoe-wants-finland-to-join-nato.html>.